

Amigas e amigos, autoridades das institucións do noso país, querido e admirado poeta.

Estamos neste antigo edificio desta antiga Universidade para honrar un dos grandes poetas cos que a literatura celebra o ser humano como depositario dos valores fundadores do ser. Estamos nesta Universidade para facermos o poeta Juan Gelman Escritor Galego Universal.

Porque nel nos recoñecemos, porque na dimensión ética e na altísima calidade da súa poesía habita un humanismo creador, pleno de esperanzada tenrura.

Porque a súa busca ética das verdades, ao habitar territorios de dor e achar neles a luz mais seminal, faino referente na consciencia do valores que constitúen o ser humano.

Ninguén que lea os seus poemas pode escapar á propia conciencia, ao necesario enfrontamento, ás obrigas morais, éticas, que todos ser humano ten polo feito de selo.

A súa poesía énos necesaria como pan de a diario, estremécenos serenamente o seu gritar calado que busca a luz nas terra da liberdade. Lévanos da mao desde os países da sombra onde habitou seguindo o vagalume da súa palabra poética até os países do albor onde a luz tece e destece as súas roupas, a súa nudez.

É para min difícil distanciarme dos poemas de Juan Gelman, da súa obra, para lles falar dela e do poeta que os escribeu e que me permitiu acollerme ao seu lume protector, facer niño no fogar da súa poesía sen nos queimar coa forza do seu fulgor.

Levo anos e anos bebendo das augas transparentes da súa palabra translucida, da súa poesía. Anos de a sentir, de soñala para me soñar, ate facela carne do meu corpo, pensamento do meu pensar, até facela enxendrar en min a poesía que o meu humilde corpo e o seu entendemento conmovido é capaz de enxendrar en min: a capacidade de ollar o mundo poeticamente, de ficar ao seu ser abrazado.

Se me permite camiñar sobre as augas da súa poesía, diría cos seus poemas amados:

Acostumeime a beber a noite lentamente, porque sei que a habitas, non importa onde, poboánda de soños.

Cando lemos os poemas seguimos a vida deles como se fosen deixando no chan do Bosque dos Ausentes miguñas de pan para non nos perder na noite estrelecida.

Habítamos a memoria e a conciencia, que son dous lugares dos que tantas veces quixeron que os galegos fosemos expulsos. Dinos un seu antologador Eduardo Millán que na memoria se xoga "como un destino, a sorte dun pasado da historia latinoamericana recente que ten deixado unha pegada indelével no home actual dos nosos países: a historia da loita pola transformación das nosas sociedades e a represión desa loita."

Que próximo é isto aos galegos que traballamos día a día como o canteiro traballou a pedra da fachada desta catedral que nos garda protectora.

El transforma a materia da dor en materia amorosa, fai que a terra da sombra sexa a terra da luz.

O noso poeta, ao longo do seu facer, deu voz aos feridos pola inxustiza, a todos aqueles que o home con cabeza de aguiá mancou ou mesmo asesinou e fixo desaparecer os seus corpos para que fosen sombras, sombras amadas que levamos con nós coma un outro corpo propio e dorido. El dálles voz nos seus poemas a eles, a todos eles, mesmo aos que foron fillos doutras terras, doutros pais, aos que son fillos doutras dores

El dinos:

*A este oficio obríganme as dores alleas
As bágoas os panos saudadores
As promesas no medio do outono ou do fogo
Os beixos do encontro, os beixos do adeus
Todo me obriga a traballar coas palabras, o sangue.*

El, que non escapou á realidade do seu tempo, da súa terra, senón que a viviu e a quixo transformar desde a súa entrega para que esta propia terra enxendrara o tempo no que os fillos sexan os que honren a memoria dos pais.

Ao noso poeta expropiáronlle a patria ou a matria ou os lugares do amor ou da infancia para lle dar amargue exilio. Esoutra lenta morte que el enche de vida clara e dorida, iluminadora para nós.

No seu oficio de poeta el martela a materia como ferro ardente e modela o seu sentido, todos os sentidos que a palabra poética é capaz de alumear. Dálles ás palabras vidas, biografías, pasado e todo o futuro, e elas fican grávidas de tenrura.

O noso poeta viviu o exilio, non como lugar onde poder vivir unha outra obra máis libre e total porque así o permitiran as liberdades formais dos países onde viviu. O exilio é lugar onde vivir desgarradamente a ausencia dos seres queridos asasinados e desaparecidos que habitan o sen lugar, que el habita para nós de palabras atravesadas pola ética .

E o amoroso canto é a terra cálida e material onde sementar a raíz máis fonda da máis radical humanidade da súa poesía.

El é un ourive do idioma, nel a palabra exerce a súa máis fonda autodeterminación no seu soñar o home na beleza, mesmo na súa desamparada soidade.

El non cala diante da inxustiza con que o poderoso cerca o humano, el fala sen sosego coa súa altísima palabra poética.

Fai que lector dos seus poemas emerxa ao seu mundo poético e despois de ser habitado por el, o carpinteiro fará mellor a madeira cálida, e modelada fará o panadeiro pan fogaza, todos faremos con máis amor o nosos humildes oficios. O labrego da pedra, fará da palabra mineral palabra a se espellar na chuvia.

Lévanos da man ás grandes preguntas do ser:

*E se deus fose unha muller dixo unha
E se deus move os seus peitos docemente dixo
E se deus fose unha muller*

Dáanos a pregunta para que a levemos con nós e nos guíe na noite incerta á busca do albor. Dáanos a dúbida como a necesaria equipaxe humana, para que esta dúbida creadora aniñe en nós. E fainos vivir a súa altura moral ou ética que lle fai ser unha voz de voces en nome dos desaparecidos, e fainas as nosas propias e dolorosas desaparicións.

Acertan as palabras de Eduardo Millán cando din que en todo poeta real existe a necesidade de devolver o sentido perdido á palabra poética, de buscar unha raíz que ancore a palabra nun ámbito anterior á depredación do seu destino. No noso poeta a palabra busca os lugares máis profundos do ser que na fala deposita a sacralidade do poético, do que vén dos territorios da perda desgarrada do exilio, do lugar onde a fala ten a súa raíz e bebe das súas augas transparentes, dos estratos máis profundos da inocencia.

Como o grandísimo poeta que é, capaz de levar ás súas costas a dor súa pola que falan tantas voces doloridas.

Mais dinos con amorosa palabra cal é o camiño que nos leva ás terras da esperanza, cal é o esperanzado lugar do ser humano. Para iso escribe, como nos di o admirado Carlos Monsivais, unha poesía contra a deshumanización ou el "*dúbida da poesía, afirmase na poesía, négase ao tallante, esvara entre os orificios do categórico, evádese de conclusións porque se opón ao eterno retorno dos comezos*", pois a poesía é asunto de todos os días e de ningún, da gloria e da penuria.

E Juan Gelman dinos:

*O poema non pide de comer. Come
Os pobres pratos que
Xente sen vergoña ou pudor
Lle serve no medio da noite*

E para rematar esta breve aproximación á luz dos versos do noso Escritor Galego Universal, as palabras do respectado Carlos Monsivais:

Si, os xenocidios, as matanzas impunes, as represións, nada teñen de efervescencia lírica, mais a resistencia ao horror require da poesía, da racionalidade do ideal, do enalzamento da dignidade que é en si mesma o feixe de sentimentos que persisten. Todo moi arduo de explicar, todo transparentado nos versos do poeta Juan Gelman.

Cesáreo Sánchez Iglesias, Presidente da Asociación de Escritores en Lingua Galega